

Iryna Nadtochii
*Doctor of Economic Sciences, Professor at the Department of Economics
Kherson Educational-Scientific Institute
of Admiral Makarov National University of Shipbuilding*

Надточій І.І.
*д.е.н., професор, професор кафедри економіки
Херсонського навчально-наукового інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-81>

PROJECT-BASED BUSINESS-ORIENTED APPROACH TO REGIONAL DEVELOPMENT MANAGEMENT

ПРОЕКТНИЙ БІЗНЕС-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

У сучасних умовах, що характеризуються інтенсифікацією процесів глобалізації та регіоналізації на тлі реалізації реформи децентралізації, суттєво зростає роль регіонів та окремих територій в забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки. Формування нових територіальних утворень, які набувають нових управлінських якостей та статусу самостійних економічних суб'єктів, що створюють самостійні стратегії соціально-економічного розвитку та перебувають у пошуку достойного місця на економічній мапі як національного та міжнародного рівня потребують перегляду діючих методичних підходів до публічного управління та пошуку дієвих моделей конкурентного розвитку.

На думку О.В. Зарічної, умовою зміцнення конкурентних позицій регіонів є виконання регіональними системами таких функцій як:

« – узгодження і захист інтересів регіону всередині країни і за кордоном; – посилення конкурентних позицій регіону через залучення інвесторів і вдосконалення економічної структури;

– створення системи регіональних пільг і гарантій для підприємств, комерційних структур та інвесторів;

– нарощування зовнішньоекономічного потенціалу і розширення торгово-економічних зв'язків регіонів» [1].

На думку вчених «конкурентоспроможність регіону означає здатність економіки регіону передбачати зовнішні та внутрішні виклики шляхом створення нових економічних можливостей за рахунок використання стійких конкурентних переваг регіону та успішно адаптуватися до них; визначати його роль і місце в економічному просторі країни та на світовому ринку товарів і послуг, тобто це здатність регіону випереджати інші регіони за окремими соціально-економічними показниками» [2].

В умовах обмеженості ресурсів, стрімкого розвитку науково-технічних знань та посилення міжрегіональних диспропорцій одним з ключових завдань державної регіональної політики є створення умов для формування власних конкурентних переваг територій шляхом надання додаткових фінансових та організаційно-адміністративних повноважень для прийняття рішень на місцевому рівні, пошуку та симулювання «точок» економічного зростання, регулювання процесів для згладжування економічних і соціальних диспропорцій.

Аналізування сучасних підходів до управління регіональним розвитком свідчить, що відбувається поступовий перехід від класичного адміністративно-командного, ієрархічного за своєю сутністю управління територіальним господарством до принципів проектного менеджменту.

Досліджуючи особливості проектного менеджменту територій О.П. Кавтиш та А.Р. Гончарук зазначають, що «основою проектного підходу в управлінні є погляд на проект як на керовану зміну початкового проблемного стану будь-якої системи (наприклад, держави, регіону, області, муніципального утворення, галузі, організації чи підприємства), що забезпечує досягнення запланованих цілей в умовах чітко визначених часових та ресурсних обмежень. Управління проектами – стандартизований підхід щодо раціонального та ефективного управління цілеспрямованими змінами в соціально-економічних системах» [3].

Аналіз наукових праць у сфері регіоналістики та державного управління останніх років дозволяє зробити висновок про спрямованість наукових досліджень на пошук ефективних моделей державного та регіонального управління, що ґрунтуються на застосування інструментів проектного, логістичного та сервісного менеджменту а також імплементації ринкових бізнес-орієнтованих методів, які застосовуються на підприємствах у практику публічного адміністрування. Саме такі моделі дозволяють більш успішно вирішувати завдання, що стоять перед діючими та створюваними соціально-економічними системами різних рівнів, продуктивно використовувати наявні ресурси, адаптуватися до змінних зовнішніх і внутрішніх умов, гнучко реагувати на проблеми та досягати визначених цілей.

У цьому контексті цікавим є дослідження О.І. Юзької [4], що підтверджує ефективність сервісно-орієнтованого підходу до надання державних та публічних послуг. До основних переваг такого підходу автор відносить: розвантаження уряду від поточної сервісної роботи шляхом опущення надання державних послуг на рівень, максимально наблизений до споживача; надання споживачам можливості самим вибирати послуги, яких вони потребують, і у тих, хто робить їх найкращіше; введення принципу конкуренції у державному секторі, тобто розширення можливостей приватного сектору конкурувати за споживача за умови, що ця послуга буде сплачена державою; вкладення капіталу в результати, а не в наміри; орієнтація на клієнта, забезпечення інклюзивності послуг.

Необхідність впровадження елементів проектного менеджменту у практику державного та муніципального управління відстоюють у свої працях також науковці В.М. Бабаєв та В.І. Торканюк При цьому, під поняттям «проект» науковці розуміють «організаційно-технічну систему чітко сформульованих завдань, фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації, що створюється та запроваджується для реалізації цих завдань а також сукупність фінансових, матеріальних та інших ресурсів для їх реалізації [5].

На думку Т. Торгалло [6], проектний підхід до регіонального розвитку, на відміну від командо-адміністративного чи функціонального методу дозволяє вирішувати найактуальніші проблеми регіонального розвитку концентруючи обмежені ресурси та час на реалізації конкретно сформульованих завдань за певною технологією, визначеною у вигляді проекту. До переваг проектного менеджменту в управлінні територіями також можна віднести: забезпечення дієвості та обґрунтованості рішень щодо реалізації стратегій розвитку територій, підвищення рівня відповідальності та контролю за відповідним використання коштів, зокрема державних, чіткість і вимірюваність результатів не тільки кінцевої реалізації проекту, а і окремих його стадій, визначеність у сфері впливу на екологічне, соціальне та економічне становище територій.

Проектний менеджмент широко та повсякчасно використовується у якості ефективного інструменту територіального розвитку та вирівнювання диспропорцій між регіонами в Європейських та інших країнах з розвинутою економікою. Зокрема, розподіл коштів від створених цільових фондів, що фінансують ті чи інші напрямки або аспекти регіонального розвитку здійснюється саме на засадах проектного підходу.

Отже, управління територіальним (регіональним) розвитком, що дозволить досягнути комплексної мети, а саме збалансованого використання ресурсів та зростання конкурентоспроможності територій і забезпечення їх сталого розвитку потребує модернізації самої концепції публічного управління на засадах проектного бізнес-орієнтованого підходу.

Проектний бізнес-орієнтований підхід до управління на даному етапі не зазнав широкого застосування в теорії та практиці регіонального управління. Проте, в умовах поступового відходження від соціально-орієнтованих планових механізмів управління до ринково-орієнтованих засад в реалізації державних функцій (освіта, медицина, ЖКГ, наука, енергопостачання) та інших сферах соціально-економічного середовища, постає завдання щодо розроблення методичного інструментарію та впровадження комплексних бізнес-моделей управління територіями, орієнтованих на забезпечення високих соціально-економічних результатів та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

У контексті процесного підходу регіон або територія може розглядатися як відкрита операційна система, що включає у себе певну кількість внутрішніх процесів, які необхідні для забезпечення її життєдіяльності та підтримки необхідних параметрів розвитку шляхом цілеспрямованого перетворення «входів» на «виходи», що визначені в у відповідних показниках. Рівень узгодженості, якості та раціональності технологій реалізації процесів впливають на кінцеві параметри системи, серед яких ключовими є: економічна, соціальна та екологічна ефективність, що в цілому визначають конкурентний статус системи та її позиції у відповідному середовищі.

Література:

1. Зарічна О.В. Підвищення конкурентоспроможності регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 9. Частина 3. С. 146-149.
2. Бобровська О.Ю. Забезпечення конкурентоспроможності регіонів у контексті активізації економічного розвитку. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. 48 с.
3. Кавтиш О.П., Гончарук А.Р. Проектний менеджмент як ефективний інструмент соціально-економічного розвитку територій в Україні. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2011. № 8. С. 25-33
4. Юзькова О.І. особливості сервісно-орієнтованого підходу у формуванні інноваційного лідерства в державному управлінні в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 101-106.
5. Бабаєв В.М. Торканюк В.І. Проектний підхід в механізмі державного управління. Цифровий репозитарій ХНУГХ ім. А.Н. Бекетова. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29745/1/50.pdf> (дата звернення: 05.09.2020).
6. Торгалю Т. Механізми формування і реалізації проектів регіонального розвитку: стан наукового розроблення. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1(28). С. 101-109.